

FÖRDJUPNING

Finanspolitiska åtgärder aviserade under våren 2022

Vårändringsbudgeten för 2022 röstades inte igenom i riksdagen utan ersattes av ett till omslutning huvudsakligen motsvarande förslag till extra ändringsbudget den 17 juni. I denna fördjupning benämns den som vårändringsbudgeten för 2022.²¹ Åtgärderna motsvarar 32 miljarder kronor. Av dessa är ca 15 miljarder att betrakta som ny aktiv finanspolitik jämfört tidigare beslutade åtgärder för 2022. Därtill har det kommit extra ändringsbudgetar som sammanlagt uppgår till drygt 42 miljarder kronor. Dessa innehåller framför allt förlängningar av stöd som funnits med under pandemin men även 18 miljarder kronor i kompensation till hushåll och företag för höga energi- och drivmedelspriser. Det innebär att det sedan rambeslutet för statens budget för 2022 har tillkommit nya finanspolitiska åtgärder motsvarande ca 58 miljarder kronor. Av dessa har stärkt grundskydd till pensionärer samt satsningar på försvaret permanent budgetpåverkan och innebär således ett avsteg från huvudregeln i det finanspolitiska ramverket om att ändringar i budgeten för innevarande år ska vara av temporär karaktär.

Den statliga budgetprocessen i Sverige regleras i budgetlagen, regeringsformen och riksdagsordningen. Budgetåret avser kalenderår men budgetprocessen börjar långt före det, framför allt i form av arbetet med budgetpropositionen som presenteras för riksdagen i september. I vårändringsbudgeten kan justeringar i budgeten göras till följd av förändrade förhållanden och oförutsedda händelser sedan budgetpropositionen presenterades, men dessa bör som regel vara temporära och bara ha en direkt budgetpåverkan under innevarande år.²² Åtgärder med en mer permanent budgetpåverkan ska huvudsakligen presenteras i samband med budgetpropositionen. Därutöver kan förslag till ändringar lämnas i ändringsbudgetar vid andra tillfällen om regeringen anser att det finns särskilda skäl.

²¹ Finansutskottets förslag om beslut om vårändringsbudget för 2022 avslogs av en majoritet i riksdagen, och regeringen valde att inte yrka på sitt eget budgetförslag. Regeringens föreslagna vårändringsbudget (prop. 2021/22:99) lades i stället fram i en extra ändringsbudget (prop. 2021/22:269) som även inkluderade förslagen i prop. 2021/22:255. Även om osäkerhet råder kring huruvida den extra ändringsbudgeten kommer att bifallas i riksdagen antar Konjunkturinstitutet beräkningstekniskt att en budget med motsvarande omslutning beslutas av riksdagen.

²² Se regeringens skrivelse "Ramverket för finanspolitiken", 2017/18:207.

FINANSPOLITISKA ÅTGÄRDER OM 15 MILJARDER

I vårändringsbudgeten presenterades budgetförändringar på totalt 31 miljarder kronor i budgetförsvagande riktning. Merparten avser statlig konsumtion och transfereringar till företag och hushåll (se tabell 9). Anslagen höjs med totalt 32,0 miljarder, varav 31,5 miljarder är utgifter som påverkar det finansiella sparandet. Av dessa 31,5 miljarder kommer 16,7 miljarder av ändrade volymer eller makroekonomiska förutsättningar utan att någon ny reform föreslås. Här ingår 9,8 miljarder till följd av ett större flyktingmottagande från Ukraina, 1,1 miljarder på grund av ett högre uttag av tillfällig föräldrapenning (VAB) och 5,8 miljarder i kompensation till arbetsgivare för högre sjuklönekostnader.²³

Tabell 9 Budgetförändringar i vårändringsbudgeten för 2022

Miljarder kronor

	Totalt	Ändringar pga volym och makroekonomi	Finans- politiska åtgärder
Utgifter	31,5	16,7	14,8
Statlig konsumtion	11,9	9,8	2,1
Statsbidrag till kommuner och regioner	2,3	0,5	1,8
Transfereringar till företag	5,4	3,8	1,7
Transfereringar till regioner och kommuner	1,5	1,5	0,0
Transfereringar till hushåll	9,7	1,2	8,5
Transfereringar till utland	0,7	0,0	0,7
Offentliga investeringar	0,0	0,0	0,0
Inkomster	-0,4	0,0	-0,4
Direkta skatter	0,0	0,0	0,0
Produktionsskatter	0,0	0,0	0,0
Produktskatter	-0,4	0,0	-0,4
Summa	-32,0	-16,7	-15,3

Anm. Sammanställning utifrån tabell 1.1 och 9.1 i prop. 2021/22:269, motsvarande tabell 1.1 och 8.1 i prop. 2021/22:99, och tabell 6.16 i prop. 2021/22:100 (vårpropositionen). Förändringar jämfört med rambeslutet för statens budget för 2022.

Källor: Regeringen och Konjunkturinstitutet.

I vårändringsbudgeten föreslås ett antal nya förslag som påverkar utgiftssidan såsom stöd till jordbrukssektorn, tillägg till

²³ I enlighet med befintligt regelverk och OECD:s riktlinjer kommer avsevärda delar av de utökade kostnaderna för migrationen kunna avräknas från biståndet under 2022. Detta är inte beaktat i Tabell 9.

bostadsbidraget och stärkt grundskydd till pensionärer.²⁴ Merparten av åtgärderna är temporära och gäller främst under 2022.

Undantaget är det starkare grundskyddet till pensionärer som är permanent och uppgår till ca 4 miljarder kronor 2022.²⁵ Åtgärderna berör både företag och hushåll, men beloppsmässigt är stöden till hushållen, i och med det starkare grundskyddet och klimatbonusen, väsentligt större. Stöden till hushåll riktar sig till pensionärer och barnfamiljer med låga inkomster, men också höginkomsttagare i och med klimatbonusen för främst rena elbilar. Företagsstöden är i sin tur riktade till specifika branscher som jord- och skogsbruk samt godstågstransporter.

På inkomstsidan införs en tillfällig sänkning av skatten på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk vilket minskar skatteinkomsterna med ca 0,4 miljarder.

EXTRA ÄNDRINGSBUDGETAR MED PANDEMIÅTGÄRDER OCH SÄNKT SKATT PÅ DRIVMEDEL

Det har sedan årsskiftet kommit ett flertal extra ändringsbudgetar varav fem har innehållit åtgärder för att motverka de ekonomiska konsekvenserna av covid-19-pandemin. Framför allt gäller det förlängning av olika pandemistöd, men budgetarna innehåller även justeringar av redan budgeterade nivåer för att det ska finnas medel för utbetalning av rättighetsbaserade stöd. Åtgärderna i två ändringsbudgetar rör kompensationer till hushåll och företag för höga energi- och drivmedelspriser.

Sammantaget uppgår budgeteffekterna i dessa ändringsbudgetar till drygt 42 miljarder kronor och omfattar statsbidrag till kommunsektorn och transfereringar till företag och hushåll (se tabell 10). Av dessa är 22 miljarder förlängningar av stöd i och med pandemin, 18 miljarder i åtgärder i form av transfereringar och sänkta skatter för att kompensera för höga el- och drivmedelspriser, och 2 miljarder är permanenta höjningar av försvarsutgifterna.

²⁴ Stärkt grundskydd till pensionärer ersatte det garantitillägg till pensionärer som ursprungligen presenterades i prop. 2021/22:99. Garantitillägget drogs sedan tillbaka i prop. 2021/22:269 och gjordes om till ett stärkt grundskydd, vilket höjer nivån i garantipensionen och konsumtionsstödet i bostadstillägget.

²⁵ Regelförändringen träder i kraft i augusti och en helårseffekt skulle motsvara ca 13 miljarder kronor.

Tabell 10 Förändringar presenterade i ytterligare extra ändringsbudgetar för budgetåret 2022

Miljarder kronor

	Totalt
Utgifter	38,2
Statlig konsumtion	3,0
Statsbidrag till kommuner och regioner	5,9
Transfereringar till företag	11,9
Transfereringar till regioner och kommuner	1,8
Transfereringar till hushåll	15,7
Transfereringar till utland	0,0
Offentliga investeringar	0,0
Inkomster	-4,0
Direkta skatter	-0,0
Produktionsskatter	-0,0
Produktskatter	-3,9
Summa	-42,2

Anm. Sammanställning utifrån prop. 2021/22:86, prop. 2021/22:89, prop. 2021/22:113, prop. 2021/22:199, prop. 2021/22:221 och prop. 2021/22:252.

Källor: Regeringen och Konjunkturinstitutet.